

18. november 2020

TALEPAPIR – Foretræde for beskæftigelsesudvalget

Tak fordi jeg må få ordet. Mit navn er Marianne Stein, jeg er privatpraktiserende socialrådgiver og forfatter til bogen *Sådan én er jeg jo ikke* – en bog som alle beskæftigelsesordførerne samt formanden for beskæftigelsesudvalget har fået tilsendt.

Jeg er her i dag sammen med sociolog Anne Marie Lyager Kaae, der er hovedforfatter til rapporten fra SIND og Psykiatrifonden. Hun er med, fordi hun har et overblik over den generelle forskning på området.

Min bog tager udgangspunkt i min egen oplevelse som sygemeldt efter en påkørsel i 2012. Sammenlagt tog mit eget sagsforløb fire et halvt år, hvor jeg ikke kun mistede mit job, mit forsørgelsesgrundlag, og måtte forsørges af min mand i 14 måneder, men jeg fik ydermere reduceret min arbejdsevne i kampen for at få min plads tilbage på arbejdsmarkedet på en fleksjobordning.

Min oplevelse er ikke et enkeltstående tilfælde og langt fra det værste eksempel.

Når politikerne taler om dem, der skal have en håndsrækning fra jobcentrene, bliver de omtalt som "ledige", "de svage" eller "de udsatte", der skal hjælpes tættere på arbejdsmarkedet. Jeg var hverken ledig, svag eller udsat, men syg. Og jobcentret gjorde mig mere syg, og skubbede mig endnu længere væk fra arbejdsmarkedet.

Jeg savner derfor at høre politikere, der vil tale om, at de syge findes, og at de skal have langt bedre hjælp, end de får i dag.

I min praksis hjælper jeg nu andre syge gennem systemet. Jeg kunne remse mange historier op fra den virkelige verden, men det er ikke dem, I mangler at høre. Derimod mangler vi handling her fra Christiansborg, så vi får stoppet det ene groteske forløb efter det andet, hvor

syge - udover risikoen for at miste deres forsørgelsesgrundlag - også bliver mere syge af at være i systemet.

Og det er stadig tilfældet for rigtig mange borgere. Psykiatrifondens undersøgelse blandt 1400 sygemeldte viser bl.a., at knap 7 ud af 10 af de sygemeldte oplever, at jobcenteret forværrer deres livskvalitet, og hver 4. føler ikke, livet er værd at leve. Ca. 3 ud af 4 har fysisk eller psykisk ubehag, når de skal møde Jobcenteret. 60% har følt sig ydmyget i deres jobcentersag, og halvdelen oplever søvnbesvær.

Jeg vil derfor pege på to forslag, der kan være med til at løse problemet: 1) afkorte sagsforløbet, 2) en obligatorisk funktionsevnebeskrivelse udarbejdet af sundhedsfagligt personale.

Psykiatrifondens rapport viser, at længden af tid, den enkelte er tilknyttet et jobcenter, er den faktor i undersøgelsen, der har allerstørst effekt i forhold til at opleve belastet livskvalitet og tanker om, at livet ikke er værd at leve. Jo længere tid en sag varer, jo værre får borgerne det.

Jeg har fra min praksis oplevet en 33 årige kvinde, der blev sygemeldt med flere diagnoser, men som ønskede at komme tilbage i arbejde i et fleksjob, da hun ikke kunne blive rask igen. Men efter i alt syv år i jobcentret, herunder to jobafklaringsforløb, fik hun i stedet en førtidspension. Systemet havde gjort hende mere syg og taget den sidste rest af arbejdsevne fra hende.

Der kan efter min mening ikke være et menneskeligt og samfundsøkonomisk ræsonnement i at have årelange afklaringer, hvis den afklaring gør de syge mere syge, og skubber dem længere væk fra arbejdsmarkedet.

Anden forskning på området, nordiske registerstudier, understøtter samme pointe. I forbindelse med afklaringen stiger den sygemeldtes psykofarmakaforbrug, og det falder igen, efter deres sag er blevet afgjort.

Hvis borgerens livskvalitet og arbejdsevne skal bibeholdes, er fx 3,5 år alt for lang tid at have som grænse på et ressourceforløb, som der senest er blevet foreslået i jeres forhandlinger. Psykiatrifondens undersøgelse viser netop, at allerede når forløbene varer over 1 år, forringes livskvaliteten kraftigt. Fx har man efter 1-2 års jobcenterforløb en fordoblet risiko for at have tanker om, at livet ikke er værd at leve pga. jobcenteret, sammenlignet med de, der kun har været tilknyttet i under 6 måneder.

Det er dybt problematisk både i et samfundsøkonomisk perspektiv og for den enkelte borger, hvis deres arbejdsevne reduceres. Derfor skal borgerens generelle jobafklaring afkortes markant.

Ud over at afkorte den lange sagsbehandlingstid, er det nødvendigt at gøre funktionsbeskrivelsen obligatorisk, hvis vi ønsker, at borgernes rest af arbejdsevne beskyttes bedst muligt. Funktionsbeskrivelsen skal udfyldes af sundhedsfagligt personale, og skal bruges af jobcenteret som en rettesnor for hvilke aktiviteter, der kan igangsættes.

Overordnet set ser jeg, at det er et meget stort svigt, at funktionsevnebeskrivelsen ikke er lovpligtig i sagsbehandlingen. For det er ikke en diagnose i sig selv, der udløser en bestemt ydelse, men derimod det nedsatte funktionsniveau.

I stort set alle de sager jeg ser, mangler der en funktionsevnebeskrivelse. Det har haft den konsekvens, at jobcentret har stillet langt højere krav til de syge, og det har forværret deres helbred. Det har også afstedkommet mislykkede praktikforløb, langevarige og udsigtsløse forløb og indsatser samt forkerte ydelser. Borgernes oplevelse er, at deres helbredsproblemer ikke er blevet respekteret, og derfor har de mistet tilliden til systemet.

Psykiatrifondens undersøgelse bakker mine oplevelser op. Halvdelen af de sygemeldte vurderer, at jobcenteret har sat gang i aktiviteter, der har forværret deres helbred. Og over halvdelen er enige eller meget enige i, at de oplever et pres fra jobcenteret for at arbejde flere timer, end de kan magte.

Det giver sig selv, at når der i den grad igangsættes aktiviteter på jobcentrene, som borgerne oplever, forværrer deres helbred, så bliver vejen til arbejdsmarkedet ekstra lang. Det kan ikke være i nogens interesse.

Det er min oplevelse, at en hurtigt igangsat funktionsevnebeskrivelse giver kortere og mere meningsfulde sagsbehandlinger, samt giver borgeren en oplevelse at få respekt for sit helbred.

Jobcentret vil kunne målrette aktiviteter mere præcist og helt fravige dem, hvis de er kontraindicerende. Det vil sige, at man bedre kan undgå unødvendige praktikker, langvarige praktikforløb og praktikforløb, der er direkte skadelige for borgeren.

Min appel i dag er, at I lytter til forskningen på området, og at I lytter til den erfaring, vi, der arbejder hver dag med jobcentrene, har. Reformen er skabt med gode intentioner, men resultatet er, at med lange afklaringer og manglende funktionsbeskrivelser, skubbes sygemeldte længere væk fra arbejdsmarkedet, og i værste fald mister de den rest af arbejdsevne, både de selv og samfundet har brug for. Derfor: Markant kortere afklaringsforløb og et krav om, at funktionsbeskrivelsen for borgeren gøres obligatorisk i sagsbehandlingen.